

GYS

2024

TRT

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu
Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Sınavı

TÜM KADROLAR İÇİN -ŞEF KADROSU HARIÇ-

KONU ANLATIMLI SORU BANKASI

%100 ÖZGÜN

TRT Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Sınavı
hükümleri doğrultusunda özgün olarak hazırlanmıştır.

TRT PERSONELİ

TÜM ALANLAR İÇİN

GÖREVDE YÜKSELME SINAVI

HAZIRLIK KİTABI

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZARLAR

Komisyon

©

Bütün hakları Data Yayınlarına aittir. Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

ISBN No/Tarih: 978-625-7951-95-1/ 06.04.24

Sertifika No: 40447

SAYFA TASARIMI

DATA Dizgi Grafik

KAPAK TASARIMI

Data Grafik Tasarım

BASKI VE CİLT

Data Dijital Matbaacılık

ANKARA

Data Yayınları

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 29 95 - 0 505 925 57 81

Faks: 0312 342 23 58

www.datayayinlari.com

bilgi@datayayinlari.com

ÖN SÖZ

TRT Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği gereğince açık bulunan kadrolar için "Görevde Yükselme Sınavı" yapılacaktır.

TRT Personeline yönelik olarak "Görevde Yükselme Sınavı"na kendinizi hazırlayacağınız güncel mevzuat ve akabinde kendinizi soru çözerek değerlendireceğiniz güncel sorulardan oluşan bu kitabımızı hazırlamış bulunmaktayız. Data Yayınları olarak siz değerli adaylar için elinizdeki Hazırlık kitabının çok faydalı olacağına inanıyoruz ve yapılacak sınavda başarılar diliyoruz.

Data Yayınları

KİTABA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNİZ İÇİN

datayayinlari@gmail.com

adresine e-posta ile veya

05422620337 WhatsApp iletişim numaramız

üzerinden iletebilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI ORTAK ALAN	9
TESTLER	

ÜNİTE 2

2954 SAYILI TÜRKİYE RADYO VE TELEVİZYON KANUNU ORTAK ALAN	31
TESTLER	

ÜNİTE 3

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU ORTAK ALAN	52
TESTLER	

ÜNİTE 4

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU ORTAK ALAN	68
TESTLER	

ÜNİTE 5

TÜRKİYE RADYO-TELEVİZYON KURUMUNDA MEMUR STATÜSÜNDE İSTİHDAM EDİLEN PERSONEL YÖNETMELİĞİ ORTAK ALAN	111
TESTLER	

ÜNİTE 6

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ İLE BAŞVURU USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK ORTAK ALAN	146
TESTLER	

ÜNİTE 7

PROTOKOL KURALLARI ORTAK ALAN	161
TESTLER	

ÜNİTE 8

OKUDUĞUNU ANLAMA VE İMLA KURALLARI ORTAK ALAN	180
TESTLER	

ÜNİTE 9

GÜNCEL KONULAR ORTAK ALAN	285
TESTLER	

ÜNİTE 10

RADYO TELEVİZYON PROGRAMCILIĞININ TEMEL KAVRAMLARI ORTAK ALAN	362
TESTLER	

ÜNİTE 11

RADYO VE TELEVİZYONDA PROGRAM YAPIMI ORTAK ALAN	367
TESTLER	

ÜNİTE 12

RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞI ORTAK ALAN	381
TESTLER	

ÜNİTE 13

RADYO - TELEVİZYON PROGRAM TÜRLERİ ORTAK ALAN	395
TESTLER	

ÜNİTE 14

GÖRSEL KÜLTÜR MEDYA VE TOPLUM ORTAK ALAN	419
TESTLER	

ÜNİTE 15

ETKİLİ KONUŞMA VE YAZMA TEKNİKLERİ SADECE STAJYER SPIKER KADROSU İÇİN	430
TESTLER	

ÜNİTE 16

RADYODA ANONS VE SÖYLEŞİ TEKNİKLERİ SADECE STAJYER SPIKER KADROSU İÇİN	444
TESTLER	

ÜNİTE 17

MEDYA OKURYAZARLIĞI YARDIMCI PRODÜKTÖR KADROSU İÇİN	448
TESTLER	

ÜNİTE 18

SENARYO YAZARLIĞI YARDIMCI PRODÜKTÖR KADROSU İÇİN	458
TESTLER	

ÜNİTE 19

RADYO - TELEVİZYON YAPIMCILIĞI SADECE STAJYER MUHABİR KADROSU İÇİN	464
TESTLER	

ÜNİTE 20

TELEVİZYON HABER YAZMA TEKNİKLERİ SADECE STAJYER MUHABİR KADROSU İÇİN	472
TESTLER	

ÜNİTE 21

TELEVİZYON HABER KURGU TEKNİKLERİ SADECE STAJYER MUHABİR KADROSU İÇİN	483
TESTLER	

ÜNİTE 22

TEMEL FOTOĞRAFÇILIK SADECE KAMERA ASİSTANI KADROSU İÇİN	492
TESTLER	

ÜNİTE 23

KAMERA TEKNİKLERİ SADECE KAMERA ASİSTANI KADROSU İÇİN	502
TESTLER	

ÜNİTE 24

ÇEKİM ESTETİĞİ SADECE KAMERA ASİSTANI KADROSU İÇİN	508
TESTLER	

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

1. ÜNİTE

BAŞLANGIÇ

Türk Vatanı ve Milletinin ebedi varlığını ve Yüce Türk Devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu Anayasa, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve onun inkılap ve ilkeleri doğrultusunda;

Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli **bir üyesi** olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ebedi varlığı, refahı, maddi ve manevi mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yanında;

Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan **hiçbir kişi** ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı;

Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu;

Hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı;

Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;

Topluca Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu;

FİKİR, İNANÇ VE KARARIYLA anlaşılacak, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere.

TÜRK MİLLETİ TARAFINDAN, demokrasiye aşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur.

BİRİNCİ KISIM GENEL ESASLAR

Madde -1:	Devletin şekli
Madde -2:	Cumhuriyetin nitelikleri
Madde -3:	Devletin bütünlüğü, resmî dili, bayrağı, millî marşı ve başkenti
Madde -4:	Değiştirilemeyecek hükümler
Madde -5:	Devletin temel amaç ve görevleri
Madde -6:	Egemenlik
Madde -7:	Yasama yetkisi
Madde -8:	Yürütme yetkisi ve görevi
Madde -9:	Yargı yetkisi
Madde-10:	Kanun önünde eşitlik
Madde-11:	Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü

I. Devletin şekli: –Madde 1

Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

II. Cumhuriyetin nitelikleri: –Madde 2

Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan

2954 SAYILI TÜRKİYE RADYO VE TELEVİZYON KANUNU

2. ÜNİTE

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç:–Madde 1

(Değişik: 11/6/2008-5767/1 md.)

Bu Kanunun amacı, radyo ve televizyon ile tüm medya araçlarından yapılan yayınların düzenlenmesine ve özerkliği ve tarafsızlığı Anayasa-da hükme bağlanan Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Kapsam:–Madde 2

Bu Kanun, her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa olsun elektromanyetik dalga yoluyla yurt içine ve yurt dışına yapılan radyodifüzyon ve televizyon yayınları ile ilgili hususları kapsar.

Tanımlar:–Madde 3

Bu Kanunda geçen deyimlerden:

a) Radyodifüzyon (Radyo yayını): Elektromanyetik dalgalar yoluyla halkın doğrudan alması maksadıyla yapılan ses yayınlarını,

b) Televizyon yayını: Elektromanyetik dalgalar yoluyla halkın doğrudan alması maksadıyla yapılan, hareketli veya sabit resimlerin sesli veya sessiz kalıcı olmayan yayınıni,

c) Elektromanyetik dalga: Boşlukta veya kablo, cam iletken ve benzeri bir fiziki ortamda ışık hızı ile yayılan, suni olarak üretilmiş elektrik ve manyetik özellikleri olan dalgayı,

d) Radyo ve televizyon verici istasyonu: Radyo ve televizyon yayını yapmak üzere donatılmış her türlü hareketli veya sabit tesisi,

e) Kablo televizyon: Televizyon yayınının kablo, cam iletken ve benzeri bir fiziki ortam üzerinden halkın alması maksadıyla abonelere ulaştırıldığı yayın türünü,

f) Kapalı devre televizyon sistemi: Televizyon yayını dışında eğitim, öğretim, güvenlik ve turizm gibi belirli amaçlar için bir bina dahilinde veya birbiri ile ilişkili binalar grubunda kullanılan kablo televizyonu,

g) Radyo alıcısı: Radyo yayınlarını almaya veya alıp kaydetmeye ve dinletmeye yarayan cihazları,

h) Televizyon alıcısı: Televizyon yayınlarını almaya ve seyrettirmeye yarayan cihazları,

i) Video: Televizyon yayınlarını alıp, kaydetmeye ve bir ekran vasıtasıyla seyretmeye yarayan cihazları,

j) Birleşik cihaz: Radyo ve Televizyon alıcısını veya televizyon alıcısını ve videoyu veya radyo, televizyon alıcısı ve videoyu ihtiva eden cihazlar ile müzik setleri ve benzerlerini.

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM Temel İlkeler ve Yayın Esasları

Temel ilkeler:–Madde 4

Radyo ve televizyon istasyonlarının kurulması, işletilmesi, idareleri ve yayınlarının düzenlenmesine ilişkin temel ilkeler şunlardır:

a) Radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ile yurt içine ve yurt dışına yayın yapılması, Devletin tekelindedir. Bu tekel, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu tarafından kullanılır. Ancak, bu Kanunda belirtilen esaslara uygun yayın yapmak şartıyla polis ve meteoroloji teşkilatlarının devamlı ikaz ve duyuru maksadıyla radyo istasyonu kurmaları, sürekli ve kesintili radyo

BÖLÜM: 7 Disiplin

Disiplin amiri ve disiplin cezaları:

–Madde 124

Disiplin amirleri; kurumların kuruluş ve görev özellikleri dikkate alınarak Devlet Personel Başkanlığı'nın görüşüne dayanılarak özel yönetmeliklerinde tayin ve tesbit edilecek amirlerdir.

Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125 inci maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.

Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller: –Madde 125

Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

A - UYARMA : Memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

Uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak,
- Özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terketmek,

c) Kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek,

d) Usulsüz müracaat veya şikayette bulunmak,

e) Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak,

f) Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak,

g) Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak,

h) Görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak.

B - KINAMA : Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak,

b) Eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek,

c) Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak,

d) Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,

e) Devlete ait resmi araç,gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak,

f) Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek,

g) İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,

BİRİNCİ BÖLÜM
Fikir ve Sanat Eserleri

Amaç: –Madde 1

(Değişik: 21/2/2001 -4630/1 md.)

Bu Kanunun amacı, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmektir.

Kapsam: –Madde 1/A

(Ek: 21/2/2001 - 4630/2 md.)

Bu Kanun, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını, bu haklara ilişkin tasarruf esas ve usullerini, yargı yollarını ve yaptırımları ile Kültür Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluğunu kapsamaktadır.

Tanımlar: –Madde 1/B

(Ek: 21/2/2001 -4630/2 md.)

Bu Kanunda geçen tanımlardan;

a) Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini,

b) Eser sahibi: Eseri meydana getiren kişiyi,

c) İşlenme eser: Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini,

d) Derleme eser: Özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eseri,

e) Tespit: Seslerin veya ses temsillerinin veya ses ve görüntülerin anlaşılabilir, çoğaltılabilir veya iletilebilir şekilde bir araca kaydedilmesi işlemini,

f) Fonogram: Sinema eseri gibi görsel-işitsel eserler içindeki ses tespitleri hariç olmak üzere, bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin veya ses temsillerinin tespit edildiği ses taşıyıcısı fiziki ortamı,

g) Bilgisayar programı: Bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını,

h) Arayüz: Bilgisayarın donanım ve yazılım unsurları arasında karşılıklı etkilenme ve bağlantıyı oluşturan program bölümlerini,

ı) Araşerlik: Bilgisayar program bölümlerinin fonksiyonel olarak birlikte çalışması ve karşılıklı etkilenmesi ve alışverişi yapılan bilginin karşılıklı kullanım yeteneğini,

j) Bağlantılı haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları hakları,

k) Komşu haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra

TÜRKİYE RADYO-TELEVİZYON KURUMUNDA MEMUR STATÜSÜNDE İSTİHDAM EDİLEN PERSONEL YÖNETMELİĞİ

5. ÜNİTE

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç: –Madde 1

(1) Bu Yönetmeliğin amacı, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunda kadro karşılığı sözleşmeli personel dâhil olmak üzere memur statüsünde istihdam edilen personelin, hizmete alınma, atanma, terfi, nakil, işe son verme, disiplin cezaları ile diğer özlük işlerindeki usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam: –Madde 2

(1) Bu Yönetmelik, kadro karşılığı sözleşmeli personel dâhil olmak üzere memur statüsündeki personeli kapsar.

(2) Sözleşmeli personel ile geçici personel hakkında, ilgili mevzuatında bu Yönetmeliğe atıfta bulunulan hükümler dışında, bu Yönetmeliğin diğer hükümleri uygulanmaz.

Dayanak: –Madde 3

(Değişik:RG-11/5/2018-30418)

(1) Bu Yönetmelik, 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 56 ve 62 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar: –Madde 4

(1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Açıktan İlk Defa Atama: Kurum kadrolarında memur statüsünde istihdam edilecek personelin ilk atama işlemini,

b) Açıktan Yeniden Atama: İki defadan fazla olmamak üzere memurluktan kendi istekleriyle çekilenlerden veya bu Yönetmelik hükümlerine göre çekilmiş sayılanlardan tekrar memur statüsünde görev verileceklere yönelik atama işlemini,

c) (Değişik:RG-21/10/204-29152) Birim Amiri: 20/10/2009 tarihli ve 27382 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelikte belirtilen hizmet birim amirini,

ç) Geçici Personel: Kurumda, 2954 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi hükmüne göre istihdam edilen ve sosyal güvenlik bakımından **(Değişik ibare:RG-11/5/2018-30418)** 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabi, çalışma süresi **bir yıldan** az olan ve işçi sayılmayan personeli,

d) Genel Müdür: Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürünü,

e) Genel Müdürlük: Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğünü,

f) Giriş Sınavı: Kamu Personel Seçme Sınavından Kurumca saptanan asgari puanı alanların (halen personel kanunlarına tabi olarak çalışanlar dâhil) katılabileceği bu Yönetmeliğin 42 nci maddesinde belirtilen sınav şekillerinden biri veya birkaçı uygulanarak yapılan sınavı,

g) Kurum: Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunu,

ğ) Personel (Memur): (Değişik:RG-7/9/2010) Kurumun aslî ve sürekli hizmetlerinde görevlendirilen ve kadro karşılığı sözleşmeli personel dahil olmak üzere memur statüsünde istihdam edilen personeli,

h) Sözleşmeli Personel: (Değişik:RG-21/10/204) Kurumda, 2954 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ve (i) bendi hükümlerine göre sözleşme ile istihdam edilen personeli,

ı) Yönetim Kurulu: Kurum Yönetim Kurulunu, ifade eder.

6. ÜNİTE

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ İLE BAŞVURU USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç: –Madde 1

Bu Yönetmeliğin amacı; kamuda etik kültürünü yerleştirmek, kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek, bu ilkelere uygun davranış göstermeleri açısından onlara yardımcı olmak ve görevlerin yerine getirilmesinde adalet, dürüstlük, saydamlık ve tarafsızlık ilkelerine zarar veren ve toplumda güvensizlik yaratan durumları ortadan kaldırmak suretiyle kamu yönetimine halkın güvenini artırmak, toplumu kamu görevlilerinden bekleme hakkı olduğu davranışlar konusunda bilgilendirmek ve Kurula başvuru usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam: –Madde 2

Bu Yönetmelik; genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, döner sermayeli kuruluşlar, mahalli idareler ve bunların birlikleri, kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurul, üst kurul, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon ve sair adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; yönetim ve denetim kurulu ile kurul, üst kurul başkan ve üyeleri dahil tüm personeli kapsar.

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri, yargı mensupları ve üniversiteler hakkında bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Hukuki dayanak: –Madde 3

Bu Yönetmelik, 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 3 ve 7 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar: –Madde 4

Bu Yönetmelikte geçen;

- a) **Kanun:** 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu,
  - b) **Kurum ve kuruluş:** 2 nci maddede geçen ve kapsama dahil kamu kurum ve kuruluşlarını,
  - c) **Kamu görevlileri:** 2 nci maddede geçen ve kapsama dahil kamu kurum ve kuruluşlarında görevli tüm personeli,
  - d) **Kurul:** Kamu Görevlileri Etik Kurulunu,
  - e) **Etik davranış ilkeleri:** Kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkelerini,
  - f) **Başvuru sahibi:** Kanun kapsamında başvuru hakkını kullanarak Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuran gerçek kişileri,
  - g) **Bilgi:** Kurum ve kuruluşların kayıtlarında yer alan 5176 sayılı Kanun kapsamında yapılacak inceleme ve araştırmalara ilişkin her türlü veriyi,
  - h) **Belge:** Kurum ve kuruluşların sahip oldukları 5176 sayılı Kanun kapsamında yapılacak inceleme ve araştırmalarla ilgili yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcılarını,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Etik Davranış İlkeleri

Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci: –Madde 5

Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; sürekli gelişimi, katılımcılığı, saydamlığı, tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını

PROTOKOL KURALLARI

7. ÜNİTE

2893 SAYILI TÜRK BAYRAĞI KANUNU

Amaç: –Madde 1

Bu Kanunun amacı Türk Bayrağının şekli, yapımı ve korunması ile ilgili esas ve usulleri belirlemektir.

Bayrağın Şekli ve Yapımı: –Madde 2

Türk Bayrağı, bu Kanuna ekli cetvelde gösterilen şekil ve oranlarda olmak kaydıyla beyaz ay - yıldızlı albayraktır.

Bayrak ile özel bayrakların (sembolik bayrak, özel işaret, flama, flandra ve fors) standartları, hangi kumaş ve maddelerden yapılacağı yönetmelikte gösterilir.

Bayrağın Çekilmesi ve İndirilmesi:
–Madde 3

Bayrak, kamu kurum ve kuruluşlarıyla yurt dışı temsilciliklerine ve kamu kuruluşlarıyla gerçek ve tüzelkişilerin deniz vasıtalarına çekilir. Yurt içinde ve yurt dışında yetkililerin araçlarına takılır.

Bayrak çekilirken ve indirilirken tören yapılır. Bayrak törenlerinin gereken biçimde yapılmasından o mahaldeki yetkili amirler sorumludur.

Kamu kurum ve kuruluşlarında Türk Bayrağı sürekli çekili kalır.

Bayrağın; nerelerde daimi olarak çekilmeyeceği, hangi kapalı yerlere konulacağı, nerelere fon olarak takılacağı veya asılacağı, kamu kurum ve kuruluşlarından başka yerlerde ne zaman ve nasıl çekileceği, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Sahil Güvenlik Komutanlığı yüzer birliklerinde ve Türk Bandıralı ticaret gemilerinde Bayrak çekme ve indirme zamanları ile Bayrak çekilirken ve indirilirken yapılacak törene ilişkin hususlar, yönetmelikte gösterilir.

Bayrağın Yarıya Çekilmesi: –Madde 4

Türk Bayrağı, yas alameti olarak 10 KASIM'da yarıya çekilir. Yas alameti olmak üzere Bayrağın yarıya çekileceği diğer haller ve zamanı Cumhurbaşkanlığınca ilan edilir.

Bayrağın Selamlanması: –Madde 5

Çekilmesi ve indirilmesi esnasında veya tören geçişlerinde Bayrak, cephe alınarak selamlanır.

Bayrağın Örtülebileceği Yerler:
–Madde 6

Türk Bayrağı, Cumhurbaşkanlığı yapmış kişilerin, şehitlerin ve yönetmelikte belirlenecek asker ve sivil kişilerin cenaze törenlerinde bunların tabutlarına, açılış törenlerinde ATATÜRK heykellerine veya resmi yemin törenlerinde masalara örtülebilir.

Ayrıca milli orf ve adetler göz önünde tutularak Bayrağın diğer kullanılma şekil ve yeri yönetmelikte gösterilir.

Yasaklar: –Madde 7

Türk Bayrağı, yırtık, sökülük, yamalı, delik, kirlilik, soluk, buruşuk veya layık olduğu manevi değeri zedeleyecek herhangi bir şekilde kullanılamaz. Resmi yemin törenleri dışında her ne maksatla olursa olsun, masalara kürsülere, örtü olarak serilemez. Oturulan veya ayakla basılan yerlere konulamaz. Bu yerlere ve benzeri eşyaya Bayrağın şekli yapılamaz. Elbise veya uniforma şeklinde giyilemez.

Hiçbir siyasi parti, teşekkül, dernek, vakıf ve yönetmelikte belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları dışında kalan kurum ve kuruluşun amblem, flama, sembol ve benzerlerinin ön veya arka yüzünde esas veya fon teşkil edecek şekilde kullanılamaz.

8. ÜNİTE

1. BÖLÜM

TÜRKÇE VE DİL BİLGİSİ

YAZIM KURALLARI

EKLERİN VE BAĞLAÇLARIN YAZIMI

-KEN EKİNİN YAZIMI

Büyük ünlü uyumuna uymayan bu ekin aslı "iken"dir. Getirildiği sözcüğün son sesi ne olursa olsun ince yazılır:

☉ okur-ken, yazar-ken, gelir-ken, söyler-ken...

İstenildiği takdirde "iken" olarak ayrı da yazılabilir:

☉ okur iken, yazar iken, gelir iken, söyler iken...

NOT

İken ünlüyle biten kelimelere ek olarak getirildiğinde başındaki "i" ünlüsü düşer ve araya "y" ünsüzü girer:

☉ okulday-ken (okulda iken)

☉ yolday -ken (yolda iken)

"Kİ"İNİN YAZIMI

Türkçede kullanılan üç farklı "ki" vardır.

Sıfat yapan "-ki":

Eklendiği sözcüğe bitişik yazılır. Eklendiği sözcüğe aitlik anlamı katar. Cümleden çıkarıldığında anlam bozulur. Ek halindedir.

☉ Alt satırdaki cümleler oldukça güzel.

☉ Evdeki çiçekleri sulamalısın.

İlgi zamiri olan "-ki":

Ek halindedir. Sözcüğe bitişik yazılır. Daima bir ismin yerini tutar ve cümleden çıkarılırsa anlam bozulur.

☉ Benim kalemim bozuk, seninki sağlam. (senin kalemin)

☉ Sınıftakiiler beni beklesinler. (öğrenciler)

Bağlaç olan "ki"

Sözcük gruplarını ya da cümleleri anlam ilişkisiyle birbirine bağlayan "ki" bağlacı her zaman ayrı yazılır. Cümleden çıkarıldığında cümlelerin anlamı bozulmaz. Yüklemden ve çekimli fiillerden sonra gelen "ki"ler daima bağlaçtır.

☉ Türk dili dillerin en zenginlerindedir, yeter ki bu dil şuurla işlensin.

☉ Hava o kadar güzel ki kendimi sokağa attım.

NOT

Dilimizde bazı sözcüklerde kullanılan "ki"ler sözcükle kalıplaşmış olduğundan sözcükten ayrı yazılmaz. (sanki, oysaki, belki, meğerki, hâlbuki, çünkü, mademki)

☉ Kim bilir belki yarın belki yarından da yakın.

☉ Oysaki adam hiç katil birine benzemiyordu.

Kişi ve işaret zamirlerinden sonra gelen "ki" de bağlaç olup ayrı yazılır:

☉ Bizler ki o Fatih'in evlatlarıyız.

☉ Vaziyet o ki bu iş olmayacak.

"ki" bağlacı şüphe ve pekiştirme göreviyle de kullanılabilir:

☉ Çağırsam, benimle gelir mi ki?

NOT

"ki"den sonra "-ler" ekini getirdiğimizde anlamlı bir sözcük oluşuyorsa "ki" bitişik yazılır ve ektir. Eğer "ki"den sonra "-ler" ekini getirdiğimizde anlamlı bir sözcük oluşmuyorsa "ki" bağlaçtır ve ayrı yazılır.

☉ Bu bahçedeki (bahçedekiler) ağaçlar ne zaman meyve verecek. (ek)

☉ Neşeli olun ki (olunkiler) genç kalasınız. (bağlaç)

2. BÖLÜM

CÜMLEDE ANLAM

ANLAM ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN CÜMLELER

YAKIN ANLAMLI CÜMLELER

Savunduğu düşünce bakımından aynı doğrultuda olan cümlelerdir. Yakın anlamlı cümlelerde konu ve bakış açısı aynıdır.

- ☉ Sanatçının amacı çevresine ayna tutmak değil, aynaya yansıyanları tekrardan biçimlendirmektir.
- ☉ Sanatçı, gözlem gücünden yararlanırken seçtiği ayrıntıları olduğu gibi değil yeniden kurgulayarak anlatır.

ANLAMCA ÇELİŞEN CÜMLELER

Savunulan düşünce bakımından birbirine ters düşen, karşıt yargılar içeren cümlelerdir.

- ☉ Sanatçı içinde bulunduğu toplumun sorunlarını, sıkıntılarını eserinde anlatmalıdır.
- ☉ Ancak toplum gerçeklerinden uzaklaşan sanatçı sanatta yetkinliğe erişebilir.

NEDEN-SONUÇ CÜMLELERİ

Bu ilgi "-den, -dışından, -dışı için, -den dolayı, için, çünkü, ki, diye" sözcük ya da ekleriyle sağlanır.

Neden-sonuç cümlesinin yüklemine "Niçin?" sorusu sorulduğunda cümleden bir cevap alınabiliyorsa cümlede neden-sonuç ilgisi vardır. Böyle cümlelerde genellikle neden önce, sonuç sonra verilir.

- ☉ Derslerine çalışmadığı için sınıfta kaldı.
neden sonuç
- ☉ Gereksiz konuştuğundan komik duruma düştü.
neden sonuç

Neden-sonuç cümleleri aynı zamanda gerekece bildiren cümlelerdir.

AMAÇ-SONUÇ CÜMLELERİ

Bu ilgi "için, -mek üzere, -mek için" ekleri ya da ilgeçleriyle sağlanır.

- ☉ Mutfak giderlerini karşılamak için biraz para ayırdım.
- ☉ Arkadaşını karşılamak üzere gara gitti.

Cümledeki "için" sözcüğü yerine "amaçla" sözcüğü kullanılabiliyorsa o cümle amaç-sonuç cümlesidir; kullanılamıyorsa neden-sonuç cümlesidir.

- ☉ Öğretmen olmak için çok çalışıyor. (amaç-sonuç)
- ☉ Geç kaldığı için sınava giremedi. (neden-sonuç)

NOT

Amaç-sonuç cümlelerinde amaçlanan şeyin gerçekleşip gerçekleşmediği belli değildir. Ancak neden-sonuç cümlelerinde sonuç gerçekleşmiştir.

KOŞUL (ŞART) CÜMLELERİ

Bu ilgi "-se, -erek, -meden, -dikçe, -ince, yalnız, ancak, fakat, ama" ek ya da bağlaçlarıyla sağlanır. Bir durumun gerçekleşmesi için başka bir durum şart koşulur.

- ☉ Güzelliğın on para etmez, bu bendeki aşk olmasa.
- ☉ İnsanlara yardım ederek mutlu olabilirsiniz.
- ☉ Seni çağırmadan yanıma gelme!
- ☉ Konuştukça daha iyi anlaşıyoruz.

PARAGRAF BİLGİSİ

3. BÖLÜM

PARAGRAF

Paragraf; bir düşünceyle ilgili cümleler topluluğu, bir ana düşünceyi açıklayan cümleler kümesi, bir düşünce birimi olarak da tanımlanabilir. İyi ve sağlam kurulmuş her paragraf şu özellikleri taşımaktadır:

- ☉ Paragrafı oluşturan cümleler dil, düşünce ve anlatım özelliği yönüyle birbirine bağlı olmalıdır.
- ☉ Paragrafı oluşturan cümleler belli bir düşünceyi (ana düşünceyi) dile getirmelidir.
- ☉ Paragrafın her cümlesi bir zincirin halkaları gibi dil ve düşünce yönünden birbirine bağlı olmalı; paragrafta, paragrafın konusu ve düşüncesiyle uyumsuz bir cümle yer almamalıdır.

PARAGRAFTA KONU

Paragrafta üzerinde durulan, hakkında söz söylenen düşünce, olay ya da duruma konu denir.

Bir paragrafın konusunu bulabilmek için yazıda “Ne üzerinde duruluyor?”, “Ne hakkında söz söyleniyor?” sorularına yanıt bulmamız gerekir.

PARAGRAFTA ANA DÜŞÜNCE

Ana düşünce, parçada asıl vurgulanmak istenen, konuyla ilgili olarak okuyucuya kavratılmaya çalışılan düşüncedir. Bir başka söyleyişle yazarı yazı yazmaya iten amaçtır.

Ana Düşünce Nasıl Belirlenir?

Parça okunduktan sonra, “Bu parçada yazarın asıl anlatmak istediği nedir?” sorusuna doğru bir cevap alınır ana düşünce belirlenmiş olur.

NOT

Ana düşünce, paragrafın başında olabileceği gibi ortasında ya da sonunda da olabilir. Kimi durumlarda ana düşünce açıkça belirtilmez, bütün paragrafta sindirilir.

PARAGRAFTA YARDIMCI DÜŞÜNCELER

Bir paragrafta konuyu açıklamaya ve ana düşünceyi buldurmaya yarayan cümlelere yardımcı (yan) düşünceler denir.

Her paragrafta bir ana düşünce olmasına rağmen birden çok yardımcı düşünce vardır. Parça eksik ve yanlış anlaşılırsa ana düşünce ile yardımcı düşünceler birbirine karıştırılır. Parçada asıl anlatılmak (vurgulanmak) istenen ana düşünce; okuru ana düşünceye götüren, okura bu konuda kılavuzluk eden düşünceler ise yardımcı düşüncelerdir.

Yardımcı düşünceler paragrafta tanımlama, örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme teknikleriyle dile getirilebilir. Bütün bunlar ana düşünceyi ortaya koymak amacıyla yöneliktir.

Yardımcı Düşüncelerin Belirlenmesi

Ana düşünceyi kavramanın ikinci aşaması yardımcı düşünceleri belirlemektir. Bunun için “Yazar konunun açıklamasını yaparken hangi ayrıntılardan yararlanıyor?” sorusuna cevap bulmak gerekir. Bu soruya verilen karşılıklar yardımcı düşünceleri verir.

PARAGRAFIN YAPISI

Paragraf, biçimsel yönden cümleler topluluğudur. Paragrafı oluşturan cümleler anlam ve

GENEL KÜLTÜR VE GÜNCEL BİLGİLER

9. ÜNİTE

2023 GELİŞMELERİ

- İstanbul Atatürk Havalimanı'nda gerçekleştirilen TEKNOFEST'te Türkiye'nin uzay yolcuları açıklandı. İlk uzay yolcuları Tuva Cihangir Atasever ve Alper Gezeravcı oldu.
- Dünyanın ilk SİHA gemisi "TCG Anadolu", nisan 2023'te düzenlenen törenle Tuzla'da TSK'ya teslim edildi.
- Fatih Sondaj Gemisi tarihinin en büyük doğal gaz keşfine imza attı.
- Türkiye'nin ilk bor karbür tesisi, Balıkesir'in Bandırma ilçesinde hizmete açıldı.
- Türk Devletleri Teşkilatı Olağanüstü Zirvesi Ankara'da düzenlendi.
- TBMM, Finlandiya'nın NATO'ya katılımını öngören teklifi kabul ederek yaşalaştırdı. Finlandiya NATO'ya katılan 31. ülke oldu.
- NATO'ya üyelik başvurusu yapan İsveç, 1 Ocak 2023 itibarıyla 6 aylığına Avrupa Birliği (AB) Dönem Başkanı seçilmiştir.
- **06 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri ile İlgili Bazı Bilgiler:** İlk Deprem Merkez Üssü: Kahramanmaraş Pazarcık (7,7), İkinci Deprem Merkez Üssü: Kahramanmaraş Elbistan (7,6).
- 2023 Dünya şehirleri spor başkentine Konya seçilmiştir.
- Avrupa Spor Başkentleri ve Şehirleri Federasyonu (ACES Europe) tarafından 2023 yılı için "Avrupa Spor Şehri" ilan edilen Sakarya, ödülünü aldı.
- 2023 yılı kapsamında ülkemizdeki erozyon ile mücadele başlatılan projenin adı Meşe'dir.
- 2023 te yapılacak olan "İklim Değişikliği Konferansı"na Birleşik Arap Emirlikleri ev sahipliği yaptı.

- 2023'te Avrupa Salon Şampiyonası Türkiye'de düzenlendi.
- 2023 G-20 Dönem Başkanlığını Hindistan yaptı.
- TÜRKSÖY, 2023 yılını Baked Kıdıkeeva'yı anma yılı olarak ilan etti.
- Gana'nın başkenti Akra UNESCO tarafından 2023 "Dünya Kitap Başkenti" ilan edildi.
- 2023 yılında Azerbaycan'ın Şuşa şehri Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilmiştir.
- Baltık ülkelerinden Estonya'nın başkenti Tallinn, Avrupa Komisyonu tarafından beğeni ile karşılanan bu stratejiler sayesinde şehir 2023 için Avrupa Yeşil Başkenti seçildi.
- Şanlıurfa, İslam İşbirliği Teşkilatının 11. Turizm Bakanları Konferansı'nda "2023 turizm kenti" seçildi.
- Türkiye'nin ilk nükleer enerji santrali olacak Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin açılışı yapıldı.
- 2023 Avrupa Salon Okçuluk şampiyonası Türkiye'de yapıldı.
- UNESCO 2023 yılını "Aşık Veysel'i Anma ve Kutlama Yılı" ilan etti.
- Hayattaki son Apollo 7 astronotu Walter Cunningham **90 yaşında** hayatını kaybetti.
- Gökbilimciler NASA'nın James Webb Uzay Teleskobu'nu kullanarak ilk defa başka bir yıldızın etrafında dönen bir ötegezegen tespit ettiklerini aktardı.
- ABD Havacılık ve Uzay Ajansı (NASA), dünyaya yaklaşık 100 ışık yılı mesafedeki bir yıldız etrafında dönen ve yaşama elverişli dünya boyutunda bir öte gezegen keşfetti.
- Nobel ödüllü Türk bilim insanı Prof. Dr. Aziz Sancar'ın ismi ABD'nin Kuzey Karolina eyaletindeki bir caddeye verildi.

**TELEVİZYON PROGRAMCILIĞININ
TEMEL KAVRAMLARI**

Kaynak: Televizyonun iletişim biçimleri içerisinde kaynak kavramı çok anlamlı olarak kullanılabilir. Genel anlamda kaynak kamu ya da ticari televizyon kanalına karşılık gelir. Daha dar anlamda ise bir programın yapımcısı ya da yönetmeni, kimi durumlarda ise ekranda görülen konu uzmanları, farklı kişi ya da kurumlar da birer kaynak olarak görülebilir.

Yaratım: Bir fikrin, konunun, görüşün, olayın, gerçeğin televizyonun anlatım olanaklarını kullanarak bir televizyon metnine dönüştürülmesidir.

İletim: Kaynaktan çıkan ses ve görüntü sinyallerinin elektronik olarak izlerkitleye ulaştırılmasıdır.

İzlerkitle: Televizyon programının ulaştığı izleyici topluluğu olarak bilinir. Bu topluluk kimi zaman özelliği, küçük bir grup olabilirken, kimi zaman geniş kitlesel özellikler gösterebilir.

Etki/Tepki: İzlerkitlenin televizyon programına beklentileri, ihtiyaçları doğrultusunda tepki vermesidir. İzlerkitlenin bir programı izlenmesi veya kanalı değiştirip zap yapması etki/teпки sürecinin en basit halidir. Bu durum kanal yönetimine şikayet mektubu yazmaktan, ekranda gördüğü bir ürünü satın almaya kadar çeşitlilik gösterebilir.

Geri Besleme: Televizyon programcılığında geri besleme dolaylı gerçekleşir. İzlerkitle, karşılaştığı televizyon içeriklerine dair duygu ve görüşlerini iki yönlü iletişim ortamlarında olduğu gibi doğrudan aktarabilme olanağına sahip değildir. Bu durum televizyonun tek yönlü bir kitle iletişim aracı olmasından kaynaklanır ancak izlerkitle farklı yöntemlerle geri bildirimde bulunabilir.

Yapım Öncesi: Yapım öncesi, bir fikrin televizyon programına dönüştürülmesi sürecinden yapılan ilk görüntü kaydına kadar gerçekleştirilen aşama olarak tanımlanır.

Sinopsis: Bir televizyon programını ya da bir film öyküsünü kısaca anlatan, beş altı cümlelik özetdir. Programın başından sonuna kadar oluşturulması planlanan süreçler bir kaç cümle ile özetlenmeye çalışılır.

Tretman: Bir televizyon programı için geliştirilmiş senaryosudur. Belli bir sayfa sınırlaması yoktur. Kurmaca veya gerçeğe dayalı olsun programda neyin, nasıl anlatılacağına belirlenmesidir. Senaryonun özettir. Genelde zaruri olmadıkça diyalog yoktur. Başlıca karakterler, programda yer alacak kişiler tanıtılır.

Senaryo: Tretmanda aktarılan televizyon programının daha ayrıntılı ve diyaloglarla yazılmasıdır. Görüntü ve sese dönüşecek her şeyin yazılı halidir.

Çekim Senaryosu: Senaryonun, görselleşmiş halidir. Çekim senaryosu çekim zamanından, dekora, mekânlara, kostümlere, kullanılacak objektiflerden, çekim ölçeklerine kadar bütün görsel detayların çekim çekim ayrıntılarını içerir.

Görselleştirme Kağıdı (Storyboard): Bir televizyon programını oluşturan görsel anlatı öğelerinin çizilerek görselleştirilmesidir. Bu çizimler çekim senaryosunda yer alan dekor, kostüm, mekân, çekim ölçekleri, optik bilgiler gibi birçok detayın nasıl planlandığını ve tasarlandığını görselleştirmesi açısından önem taşır.

Yapım: Bir televizyon programının dijital format ya da film formatında kayıt altına alındığı aşamadır. Diğer bir ifadeyle program fikrinin görüntü ve ses ortamına aktarılmasıdır.

RADYO VE TELEVİZYONDA PROGRAM YAPIMI

11. ÜNİTE

PROGRAM TASARIM AŞAMASI

Format

Format, programın yapısını ve biçimini, yapım yaklaşımını anlatan bir kavramdır. Örnek bir yapısı vardır. Pek çok televizyon programı, uluslararası pazarda format olarak satılmakta, yapılan anlaşmalar çerçevesinde, satın alan ülkelerin toplumsal, kültürel yapılarına göre uyarlamalarına izin verilmektedir. Ülkemizde özellikle son yıllarda yapılan yarışma programları, sitcom (situation comedy) denilen dizi türleri (Dadı, Tatlı Hayat bu tarz dizilerin ilk örneklerindedir) yabancı formatlı program türleridir.

TV Programı Altyapısı

Programın içeriği, yaklaşımı vb. tüm düşüncelerin geliştirilip planlandığı bu aşama, kayıt veya yayın tarihinden günler, haftalar, hatta aylar öncesinden başlar. Bu aşamada yapımcı ve yönetmenin yönlendirmeleri ve denetimlerinde metin yazarı/senarist, teknik yönetmen, ses ve aydınlatma sorumluları, dekoratör gibi yapım takımının başlıca elemanlarıyla ve her birinin görev alanına giren konularda tartışılarak ayrıntılı planlar yapılır.

Bir program yapımı, programın tür ve biçimine göre değişmekle birlikte, çoğu kez günler, haftalar, kimi zaman aylar süren bir süreçtir ve yapılan işlerin farklılaştığı şu aşamalarda gerçekleştirilir:

- Program Fikri
- Program Önerisi
- Bütçe
- Konu Araştırması

Program Fikri

Yapım sürecinde ilk aşama, program konusunun belirlenmesidir. Bu aşama bazen bir sorun şeklinde de ortaya çıkabilir. Çünkü programın konusu, içinde bulunulan koşullar, toplumsal eğilimler, gündem, yıldönümleri ya da izleyicinin beklentileriyle paralellik göstermelidir. Bütün televizyon kanallarının daha çok ticari kaygılarla yayın yaptığı düşünüldüğünde de, program konusunun, çok fazla izleyicinin ilgisini çeken, dolayısıyla televizyon kurumuna fazla getiri sağlayan bir konu olması gerektiği sonucu ortaya çıkar.

Ön Araştırma: Bulunan bir fikrin bir program fikrine dönüşebilmesi için öncelikle ön araştırma gereklidir. Bu ön araştırmanın dayanak noktaları, büyük ölçüde, programcının görgü ve deneyimleri ile yargılama niteliklerinden kaynaklanır. Ayrıca düşüncenin programa dönüşebilmesi için yapımcının ilk düşünmesi gereken konu; konuyla ilgili gösterilebilecek nelerin bulunduğu, bunların nasıl gösterilebileceği sorusudur. Çünkü televizyon görsel bir medyadır. Ana malzemesi görüntüdür.

Program Önerisi

Program önerisinin biçimi ve öneriyi onaylayacak merciler, her ülkede değişiklik gösterebilir. Kamu yayıncılığında onaylamada yetkili kişiler daha çok olmasına karşın, özel televizyonlarda onaylamanın seçimi ve yetkili kişileri farklıdır. Türkiye'de kamu yayıncılığı yapan TRT'nin program önerileri yapımcı tarafından yapıldıktan sonra, bağlı bulunduğu bölüm müdürlüğüne onaylatılır. Daha sonra, sırasıyla televizyon müdürlüğü, televizyon dairesi başkanlığı ve son olarak da genel müdürlüğe gider. Bu arada, en üst makama çıkana kadar, çeşitli değişiklikler yapılmak üzere geri gönderilebilir; düzeltildikten sonra yeniden onaya sunulur. Son aşamada

RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞI

12. ÜNİTE

RADYO YAYINCILIĞININ TEMELLERİ

Radyonun Tanımı

Radyo Nedir?

Elektromanyetik dalgaların özelliklerinden yararlanılarak seslerin iletilmesi sistemine radyo denir. Radyo yayınları; elektromanyetik özellik taşıyan, dalga biçiminde yayılan, belli dalga boylarının (frekansların) oluşturduğu ve ışınım tayfinin en alt bölümlerinde yer alan “radyo dalgalarını” kullanır. Işınım tayfı, bir cismin farklı dalga boylarında yaydığı ışınım enerjisidir. Buradan, renklerin dalga boylarının ve değişik indisli ortamlardaki davranışlarının farklı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, buna “ışığın spektrumu” da denir.

Bir radyo yayınında;

- Radyo programları stüdyoda veya stüdyo dışı ortamlarda hazırlanır.
- Mikrofon yardımıyla sesler elektrik akımına dönüştürülür.
- Yayın, modülasyon dağıtım merkezi adı verilen ve hem bütün yapım merkezlerine hem de bütün vericilere bağlı olan bir merkezden kablolarla veya radyo dalgalarıyla alıcılara ulaştırılır.
- Radyo alıcı cihazları radyo sinyallerini çözümlenerek kulağımızın işitebileceği ses dalgaları haline getirir.

Radyonun Çalışma Prensibi

Radyo yayını bir kodlama (modülasyon) ve kod açma (demodülasyon) sürecidir. Bunun için bir tarafta kodlayıcı, diğer tarafta ise kod açıcı bulunur. Ses sinyallerinin antenden havaya yayılmasına kadar geçen evre “verici süreci”, havadan

alınarak yeniden sese dönüştürülmesi sürecine ise “alıcı süreci” denilir.

Radyo Alıcılarının Çalışma Şekli

Radyo alıcısındaki anten radyo dalgalarını toplar. Alıcı cihazda bulunan frekans seçici veya rezonans devresi istenen frekanstaki dalgayı seçer. Bu dalga güçlendirilerek ses sinyali taşıyıcı dalgadan ayıracak demodülatöre ulaşır. Ayrılmış ses sinyali yeniden güçlendirilerek hoparlöre verilir.

Radyo yayınının alınması kullanıcının alıcıları tarafından gerçekleşir. Radyo alıcılarında;

- Verici antenin yaydığı enerjinin bir bölümünü toplayan alma anteni;
- Anten yardımıyla toplanan modüle sinyali yükseltmek ve özelliklerini uyarlayıp en üstün işleyiş koşullarını elde etmek amacıyla dönüştürmeye yarayan katlar;
- Yüksek frekans dalgasını yok eden ve çıkışında mikrofonun verdiği alçak frekans akımının bütünüyle elde edilmesini sağlayan modülasyon giderici ya da çözücü sistem;
- Alçak frekans yükseltici sistem;
- Elektrik modülasyonunu ses dalgalarına dönüştüren bir aygıt (hoparlör). Radyoelektrik dalga ya da yüksek frekans dalgası, yararlı dalganın ya da alçak frekans dalgasının mekânda taşınmasına yarar ve yalnızca aracı rolü oynar.

Radyo Vericilerinin Çalışma Şekli

Radyonun temel çalışma prensibi ses dalgalarının iletilmesi prensibine dayanır. Bunun için de radyo dalgaları farklı bir işlemde geçirilir. Stüdyodan gelen ses sinyalleri vericiye ulaştığında burada güçlendirilir. Buna amplifikasyon (yükseltme) denir. Osilatör (frekans üretici) ses

RADYO - TELEVİZYON PROGRAM TÜRLERİ

13. ÜNİTE

RADYO-TELEVİZYON YAPIM VE YAYINCILIĞI

AMACINA GÖRE RADYO PROGRAMLARI

Eğitim Programları

Eğitim programlarında amaç, iletişimin bilgi verme işleviyle bağlantılı bir yayın türü oluşturmaktır. Çağımızda haber alma, toplamların en doğal haklarından sayılmakta özellikle demokratik düzene sahip ülkelerde bu haklar yasa kapsamına alınarak korunmaktadır. Radyonun haber işlevinin kalkınmakta olan ve gelişmemiş ülkelerdeki önemi diğer kitle haberleşme araçlarına göre çok daha fazladır. Çünkü bu ülkelerde okuma yazma oranının başka bir deyişle temel eğitimin düşük olması radyonun halkı aydınlatma ve haber vermedeki önemini artırmaktadır. Radyo bu işlevlerini yerine getirirken her şeyden önce objektif olmalıdır.

Eğitim programlarında dikkat edilecek nokta, bu tür programların düzgün konuşan, izleyicinin güvendiği, inandığı ve otorite olarak kabul edilen kişiler tarafından sunulmasına özen gösterilmesidir.

Kültür Programları

Radyo yayınlarındaki eğitim işlevini gerçekleştirmek üzere radyo yayınları arasında, eğitim ve kültür amaçlı programlara yer verilir. Ancak ticari amaçlı radyo kanallarında bu tür yayınlar çok az denecek orandadır. Edebiyat, resim, heykel, müzik, sinema, tiyatro, dans gibi konular kültür programlarının malzemesini oluşturabilir.

Drama Programları

Drama programları denince aklımıza ilk gelen şey radyonun altın yıllarında büyük bir dinleyici kitlesine sahip olan “arkası yarın” ve “rad-

yo tiyatrosu” adlı programlardır. Televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar televizyona yönelmeye başladılar ve böylece duyarak takip ettikleri radyo oyunları ile geliştirdikleri hayal gücünü zayıflattılar.

Dramatik programlar her türlü ayrıntıların planlandığı, senaryosunun önceden yazıldığı program türleridir. Drama programı yaparken konu seçimi önemlidir. Seçtiğiniz konunun ilginç olması, hedef kitlenin herhangi bir sorununu dile getirmesi, bu soruna çözüm araması ya da izleyiciyi yaşadığı mekândan alıp yaratılan hayal dünyasına götürebilecek şekilde tasarlanmaları gerekir.

Radyo oyunlarında karakterlerin portresi diyaloglarla verilir. Karakterler, oyunda çizdikleri kişilikleriyle dinleyicinin programı takip etmesini sağlayan en önemli faktördür. Karakterlerin dinleyicilerin beklentilerini, yaşam felsefesini iyi yansıtması gerekir. Oyunun kahramanı ve karşısına çıkan engellerle mücadelesinde dinleyiciye belli bir tarafı tutma şansı tanınmalı, karakterler arasındaki gerilim, oyunun sonuna kadar götürülebilmelidir. Karakterlerin konuşması kişiliklerine uygun olmalıdır. En küçük bir duygu belirtisi bile ses ve sözle verilebilir. Radyo oyunlarında konuşma dili kullanılmalıdır. Diyalog cümleleri mümkün olduğu kadar kısa, sade ve anlaşılır olmalıdır.

Müzik - Eğlence Programları

Radyo yayınlarının genel amacı ne olursa olsun, müzik ve eğlence türü programlara her radyo kanalında rastlanır. Hatta denilebilir ki müzik ve eğlence yayınlarının amacı, diğer yayınların izlenmesi için de bir araçtır. Özel radyolarda reklam almak ana amaç olduğu için yayınların izlenmesini sağlamak üzere müzik ve eğlence türü programlara ağırlık verilir.

Müzik, radyonun üç ayağından biridir. Konuşma ve efektler, sesin sacayağını oluşturur. Müziği

GÖRSEL KÜLTÜR MEDYA VE TOPLUM

14. ÜNİTE

GÖRSEL KÜLTÜR NEDİR?

“Görsel kültür” güzel sanatlardan popüler filmlere, televizyondan reklama, bilim, hukuk ve tıp alanlarında kullanılan görsel verilere kadar pek çok medya biçimini kapsar.

• Görsel kültürün ne anlama geldiğini anlamak için öncelikle kültürü tanımlamamız gerekir.

Kültür: Kültür geleneksel olarak “güzel” sanatlar olarak anlaşılmıştır: klasik resim, edebiyat, müzik ve felsefe çalışmaları vb.

Matthew Arnold gibi filozoflar tarafından kültür, toplumda “söylenmiş ya da düşünülmüş en iyi şey” olarak tanımlanmıştır; dolayısıyla burada elit ve eğitilmiş bir izleyici kitlesi söz konusudur.

Bu anlayış, kültürü iki kategoriye böler:

- 1- Yüksek kültür
- 2- Aşağı kültür

Kültürel Çalışmalar'ın “kültür” kavrayışı

- Kültürel çalışmalar için kültür, sanat ya da yüksek kültürle sınırlandırılmaz; gündelik sembolik ifadeleri ve pratikleri içerecek biçimde ele alınır.
- Benzer şekilde görsel kültür çalışmaları da sanat tarihi analizinin yüksek kültür, aşağı kültür ayırımından ve film çalışmaları, televizyon çalışmaları gibi araca göre bölünmüş görsel analiz modellerinden uzak durur.
- Kültür bir grup, topluluk ya da toplumun paylaştığı pratikler olarak açıklanabilir. Görsel, işitsel ve yazınsal olarak anlam bu pratikler yoluyla üretilir.
- Görsel kültürden bahsettiğimizde ise bu kültür kavrayışını görsel formlara yani resim, baskı, fotoğraf, film, televizyon, video, reklam, haber görüntüleri ve bilimsel imgelere uygulamamız gerekir.

- Görsel kültürü sabit bir alan olarak değil, sınıf, toplumsal cinsiyet, cinsel ve ırksal ajdiyetlere ilişkin toplumsal tanımlar üzerine sürekli bir mücadelenin alanı olarak ele almak gerekir.
- Görsel olan daima, görsel olmayan bir alana göndermede bulunur. Bunlar en temel düzeyde iktidar ve gücün, temsil politikalarının ve özneliğin üretildiği alanlardır.
- Görüntüye yönelik eleştirel okumalar, toplumdaki iktidar ilişkilerini açığa çıkarır ve onlara yönelik eleştirel bir farkındalığı olanaklı kılar.
- Görsel kültür çalışmaları, kültürel çalışmalar gibi işaret sistemlerini, kurumları ve kültürel deneyimleri sorgulayan Marksizm, semiyotik, psikanaliz gibi yaklaşımları kullanır.
- Fotoğraf tarihi ve teorisini de kapsayan sanat tarihi ve film çalışmaları disiplinlerinde geliştirilen eleştirel görsel analiz modellerinden faydalanır.

İMGENİN ÜRETİMİ

A- Teknoloji

B-Tür

C- Toplumsal

c-1- Kültürel üretimin ekonomik süreçleri

c-2- İmge üretim endüstrileri

c-3-İmge üretiminde harekete geçirilen toplumsal ve/veya politik kimliklerdir.

İmgenin Kendisi

- Kompozisyon analizi
- Psikanaliz
- İçerik analizi
- İzleyici
- Anlam sabit değildir.

Diksiyon Sanatının Önemi

Mesleki ve özel yaşamda kendini iyi ifade edebilmek, yapılan işi iyi ve doğru anlatabilmek, rolünü doğru oynayabilmek başarıyı artırır.

Dinletebilmek, ikna edebilmek, kabul görmek, tercih edilmek ve başarmak isteriz.

Başarmak için ilk adım, doğru ve etkili iletişim kurabilmektir. Bunu sağlayan konuşma becerisidir.

Konuşmacı, önce kendi fikirlerini düzenlemişse dinleyicilerin üzerinde egemen olup onları arkasından sürükleyemez.

Dil ve Diksiyon

Latince'de "dictio" ve "distus" sözcüklerinden Fransızca'ya "diction" olarak geçmiş olan bu kelime, Fransızca'dan da dilimize söylendiği gibi "diksiyon" olarak alınmıştır.

Bu kelimenin Latince anlamı "söz söylerken sözcüklerin seçilip düzenlenerek düşünceleri kolaylıkla anlatma tarzı"dır.

İnsanları hayvanlardan ayıran en yüce nitelik düşünerek düzgün ve anlamlı konuşmaktır. İnsan, sosyal bir varlıktır ve hayatını devam ettirmesi için diğer insanlarla iletişim kurmak zorundadır. İnsanlarla iletişim kurabilmek, duygu düşünce ve isteklerini ifade etmek için kullanabileceği en önemli araç ise "dil"dir. İşte bu unsur konuşmanın da dinamizmini oluşturmaktadır.

Kuşkusuz konuşmayı oluşturan ses, dilin doğmasında temel elemandır. İnsan düşünce, duygu ve coşkularını kendi vücudunda bulunan ses yardımıyla söze dönüştürerek başkalarına anlatabilir. Ancak bu söze dönüştürme eylemi doğal yollarla gerçekleşmez. Nasıl ki bir müzik aletini çalmak için nota ile o aletin üzerinde çalışıp çaba harcamak gerekirse toplum karşısında söz söylemeyi öğrenmek için de önce metinler üzerinde çalışıp emek vermek gerekir.

> Konuşma

En kısa tanımı ile konuşma; duygu, düşünce ve dilekleri görsel, işitsel ögeler aracılığı ile karşımızdakine iletmektir, açıklamaktır, dışa vurmadır.

Konuşma, sadece birtakım sözcükleri ses aracılığı ile başkalarının kulaklarına iletme olmadığı gibi dinleme de sadece işitmek demek değildir. Gerçekte tüm benliğimizle konuşmakta, "kulağımızla işitip zihnimizle dinlemekteyiz." İşte bu nedenledir ki bugün kimi yabancı ülkede yalnız konuşma değil, dinleme de bilimsel bir eğitim konusu ve uygulaması hâline gelmiştir.

İyi bir konuşmacının özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- İyi bir konuşmacı, gözlem gücünü geliştirmiştir (Çevresine duyarlı olması gerekir). Duyuları uyanık, canlı ve gerçek dünya ile sıkı sıkıya ilişkili olduğu için konuşması anlamca zengindir.
- İyi bir konuşmacı, seçtiği konuşma alanlarında geniş bir bilgi birikiminin desteğinden yararlanır.
- İyi bir konuşmacı dinleyicisini yakından tanır. Neleri, nasıl ve ne ölçüde söylemesi gerektiğini bilir.
- İyi bir konuşmacı konuşmada kişiliğinin önemini bilir. Konuşmacı ne derecede çekici bir kişiliğe sahipse düşüncelerini ve duygularını dinleyicileriyle paylaşma, onları bu doğrultuda etkileme gücü de o oranda artar.
- İyi bir konuşmacı, konuşma eylemini oluşturan fiziksel ögelerin önemini bilir. Sesin tonları ve dalgalanmaları, jestler, hareketler, duruşlar, yüz anlatımları konuşma eylemini oluşturan ögelerdir. Dinleyicileri etkilemek için bu ögelerin ustaca kullanılması gerekir.

Anons Çekimi ve Önemi:

Anons çekim, muhabirin olay yerinden gelişmeleri aktardığı televizyon haberciliği türüdür. Arka planda olay mekânın yer alması haberin izlenirliğini artırmaktadır. Muhabir, ilgi çekici cümlelerle haberi olay yerinden aktarırken haberle ilgili detayları anonsta vermez çünkü haberin detayları haber metninde yer alacak ve haber spikeri tarafından aktarılacaktır.

Anons çekimleri canlı ve banttan olmak üzere iki şekilde yapılabilir. Banttan yayınlanan anons çekimleri stüdyo içinde veya stüdyo dışında yapılabilir. Stüdyo dışında çekimi yapılan anonsların kurgusu yapılarak haber görüntüleriyle birleştirilir. Muhabir kuruma döndüğünde kendi çekimlerini gözden geçirerek yeni metin yazabilir. Gerekirse banttaki sesini sildirip, yeniden seslendirebilir.

Bu haber çeşidinde, muhabir olay yerinde kendisinin de görüntüde olduğu haberi, ilgi çekici hale getirmek için haber unsurlarından yararlanarak kamera karşısında bir anons yapar. Anonsun flaşı destekleyen cümlelerden oluşmasına özen gösterilmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta bu anonsun mutlaka ve mutlaka olay yerini belli edici tarzda yani olay mekânını arka plana alarak yapılmasıdır. Herhangi bir olayı, meydana geldiği anda, kendi mekânı içerisinde izleyen hedef kitle bundan büyük bir heyecan duyar.

Bu haber çeşidindeki en önemli nokta, haberin tüm unsurları toplandıktan sonra sanki canlı yayındaymış gibi metnin olay yerinden seslendirilmesidir. Bu yapılırken doğal efektlerden de yararlanıldığı için seyirci ekrana daha fazla bağlanır.

Anons çekimleri yapılırken dikkat edilmesi gereken birtakım unsurlar vardır.

Öncelikle muhabir gideceği olay ve olay yeri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Muhabirin olay

yerine gitmeden önce olay yeriyle ilgili bilgileri edinmesi zaman kaybını önler ve en uygun teknik donanımların da eksiksiz olarak bulundurulmasını sağlar.

Televizyon haberciliği ekip çalışmasını gerektirir. Muhabirin birlikte çalışacağı kameramanla yapacağı işbirliği bu noktada çok önemlidir.

Anons çekimi yapacak olan muhabirin anons çekiminin yapılacağı yeri dikkatli bir şekilde inceleyerek en uygun konumu seçmesi gerekir. Muhabir, olayı en iyi anlatacak ortamda çekim yapmalıdır. Olay yerinde etkili anons çekimini engelleyen olumsuz durumları mümkün olduğunca ortadan kaldırmaya çalışmalıdır.

Anons çekiminde seçilen cümlelerin haberi destekleyen cümlelerden oluşması gerekir. Muhabirin anonsta süslü ve abartılı kelimelerin kullanmaması kullanacağı her cümlenin kolay anlaşılır olması gerekir. Muhabirin anons çekiminden önce prova yapabilme olanağının bulunması hata oranını düşürür.

Toplumun sosyal, ekonomik, kültürel düzeyi farklı her kesimine ve bu kesimlerdeki farklı özellikleri olan insanlara hitap edildiğinden muhabirin açık ve anlaşılır cümleler kurması gerekir. Muhabir anons çekimi yaparken mümkün olduğunca kısa cümleler kullanılmalıdır.

Muhabir çok iddialı ve gösterişli kıyafetlerden uzak durmalı, abartılı bir makyajdan kaçınılmalıdır.

Mikrofonlar:

Bir anons çekiminde muhabirin kullanacağı en önemli araç mikrofondur. Bu nedenle muhabir kullanacağı mikrofona tanımak zorundadır.

Bir sesin depolanması ve uzak mesafelere gönderilmesi için elektrik enerjisi haline getirilmesi gerekir. Bunu yapmak için de mikrofona ihtiyaç vardır. Mikrofonlar ses titreşimini elektrik enerjisine çeviren araçlardır.

MEDYA OKURYAZARLIĞI NEDİR?

- Genel okuryazarlık kavramının bir uzantısı; görsel, müzik, reklam gibi yollarla gönderilen iletileri okumak için gerekli bir beceridir.
- Basılı ve elektronik medya iletilerini okuma, çözümleme, değerlendirme ve kendi medya iletilerini üretebilme yetisidir. (Len Masterman)
- Medya iletilerinin erişim yollarını bilme, eleştirel bir bakış açısıyla erişilen iletileri çözümleme ve değerlendirme, farklı sosyal iletişim biçim ve kanallarını kullanarak kendini de ifade edebilme yetisi.
- Kitle iletişim araçları yoluyla edinilen bilgileri çözümleyerek bağımsız yargılar geliştirmeye yardımcı olan bir eleştirel düşünme becerisidir.
- Medya dünyasına girdiğimizde, karşılaştığımız iletilerin anlamını yorumlarken sergilediğimiz bir duruş ya da bakış açısıdır. (W.J.Potter)
- Toplum içinde medyanın nasıl bir rolü olduğunu anlayabilmektir.

Medya Okuryazarlığı Tanımlarının Ortak Özellikleri

1980'li yılların sonundan itibaren bağımsız bir araştırma alanı olarak önem kazanan Medya Okuryazarlığı, aşağıdaki tanımlarda yer alan ortak özelliklerin toplamıdır.

Bu doğrultuda Medya Okuryazarlığı:

- Çeşitli biçimlerdeki yazılı - basılı, görsel, işitsel, elektronik ortamlardaki iletilere erişmektir;
- Medya iletilerini anlamak ve değerlendirmek için gereken bilgi birikimine sahip olmaktır;
- Medyayı etkin ve akılcı biçimde kullanmaktır;

- Medya olarak bilinen bilgi kaynaklarını tanımak, değerlendirmek ve gereğince yararlanmaktır;
- Farklı kaynaklardan gelen bilginin doğruluğunu değerlendirmektir;
- Medyanın kişilerin ve toplumun düşünceleri, davranışları ve değerleri üzerindeki etkisinin bilincinde olmaktır;
- Medya kanalları yoluyla toplumla etkili iletişim kurmaktır;
- Gereken tepkileri vererek bilginin bilinçli ve doğru üretilmesini sağlamaktır;
- Fikir üretmekle kalmayıp düşünceleri iletme kapasitesine sahip olmaktır.

Medya Okuryazarlığının değişik tanımlarındaki çok yönlülük, görecelik, izleyiciye uygunluk, bilince ve bilinenlere göre değişikliklerin varlığı kişilerin tamamen olmasa da, belli bir oranda medya okuryazarı olduğunu ya da olmadığını göstermiştir.

Medya Okuryazarlığı Eğitimi ve Temel Beceriler

Medya Okuryazarlığı eğitimiyle kişilere kazandırılmak istenen temel beceriler şunlardır:

- Medya kapsamındaki bilgi kaynaklarını ve kanallarını özellikleriyle tanıma;
- Medya üretiminin temelinde yatan düşüncelerin ve değerlerin nasıl analiz edileceğini öğrenme;
- Medyanın isimler, tarihler, tanımlar ve ortamlarla ifade edilebilen gerçek olaylara dayalı bilgiyi ne denli kapsadığını inceleme;
- Medya kapsamında aşk, nefret, mutluluk ve kızgınlık gibi duyguların nasıl aktarılması gerektiğini anlatma;

SENARYO NASIL YAZILIR?

Senaryo yazımı dört temel aşamadan oluşur: Sinopsis, tretman, senaryo, çekim senaryosu. Bu aşamalara storyboardda eklenebilir ancak her senaryonun storyboard aşaması bulunmamaktadır.

Sinopsis

Senaryonun ilk aşaması sinopsistir. Filmin kısa özeti olarak tarif edilebilecek olan sinopsis “taslak öykü”dür. Öykünün ön hazırlık aşamasıdır. Sektörde “senaryo taslağı” ifadesi de kullanılmaktadır. Sinopsis, Yunanca’da “bir bakışta okunabilen” anlamına gelmektedir. Baran’ın ifadesi ile “filmde neyin anlatılacağını” dile getiren metindir. Film öyküsü belirlendikten sonra karar verilen 1-2 sayfalık özetdir. Filmin ana hatları ile öyküsü belirtilir. Öykünün konusu hakkında yapımcı ve yönetmene bilgi verir.

Sinopsis yazıldığında senaryonun temeli teşkil eden unsurlar ortaya çıkmış olur: (Senaryonun Evreleri, 2011: 4)

1. İşlenecek tema kesin olarak ortaya çıkar.
2. Olaylar dizisinin geçtiği zaman ve çevre (mekânlar) belirlenir.
3. Olaylar dizisini oluşturan, ana ve diğer önemli kişiler ortaya konulur. Bu kişiler tanımlanır.

Treatman

Türk Sinema endüstrisinde “Geliştirim Senaryosu” olarak da kullanılan Treatman senaryo yazımında ikinci aşamadır. Baran, “filmin öyküsünün 15-20 sayfalık özeti” olarak kısaca tarif ettiği treatmanın, sinopsisten asıl farkının “filmde neyin, nasıl anlatılacağını” belirlemesi olduğunu söyler. (Baran, ty.; 44) Birol Güven ise treatman’ı diyalogsuz sahne tasarımı, senaryo planı, kılavuz ve yol gösterici olarak tarif eder. Ona göre “iyi

bir treatmandan sonra senaryo yazmak çocuk oyuncağıdır.”

Treatman, yapısı itibariyle ayrılma senaryoya benzese de aslında neticelenmemiş senaryonun özettir. Öykü, senarist tarafından daha ayrıntılı bir şekilde anlatılır. Öykünün düğümleri, doruk noktaları ortaya çıkar, ana öykü yanında yan öykülerde senaryoya dâhil olur. Bu olaylar arasındaki bağlantılar kurulur. Sahneler ana hatlarıyla yer alır yani filmin ana kurgusu ortaya çıkar. Karakterler belirginleşir, özellikleri ortaya çıkar, önemli diyaloglar yazılır. Öykü sinematografik bir yapıya bürünür aynı zamanda filmin dramatik yapısı da kurulur. Perde de izleyeceğimiz filmin sahneleri sırasıyla ortaya çıkar.

Geniş zamanlı bir dil kullanılır, edebi betimlemelere yer verilmez. Görüntüyü tanımlayan, anlatan bir üslup vardır. Soyut ifadelerden kaçınılır. Treatman, genel olarak yapımcılara pazarlamak için hazırlanan metindir. Sinopsis’ten uzun senaryodan kısadır. Treatman yazmayan senaristler de vardır.

Özet olarak Geliştirim Senaryosu’nda şunlar belli olur:

- Dramatik yapı belirlenir.
- Olgular sıralanır.
- Olayların bağlantıları sağlanır. Konunun, gelişme ve çatışma noktaları belli olur.
- Kişiler özellikleriyle tanıtılır, kişiler ve onların ortaya koyduğu olaylar irdelenir.
- Geliştirim aşamasında konuşma örgüsünün (diyalog) en önemlileri yazılır.
- Ele alınan öykünün özetteki gibi, yalnızca ana hatları değil, ikincil derecedeki gelişmeleri de belli olur.
- Her anlatım, her tümce, filmdeki görüntüleri uygun olacak biçimde yazılır.

**AMACINA GÖRE RADYO
PROGRAMLARI****Eğitim Programları**

Eğitim programları planlanırken ilk yapılacak iş, programın hangi amaca hizmet edeceğinin ve bu hizmeti gerçekleştirmek için neler yapılması gerektiğinin belirlenmesidir. Genel olarak ele alındığında radyo ve televizyonun eğitim işlevi iki grupta incelenir.

- Örgün eğitim - Okul eğitimi
- Yaygın eğitim - Okul dışı eğitim (Halk eğitimi)

Kültür Programları

Radyo yayınlarındaki eğitim işlevini gerçekleştirmek üzere radyo yayınları arasında, eğitim ve kültür amaçlı programlara yer verilir. Ancak ticari amaçlı radyo kanallarında bu tür yayınlar çok az denecek orandadır. Edebiyat, resim, heykel, müzik, sinema, tiyatro, dans gibi konular kültür programlarının malzemesini oluşturabilir.

Drama Programları

Drama programları denince aklımıza ilk gelen şey radyonun altın yıllarında büyük bir dinleyici kitlesine sahip olan “arkası yarın” ve “radyo tiyatrosu” adlı programlardır.

Müzik - Eğlence Programları

Radyo yayınlarının genel amacı ne olursa olsun, müzik ve eğlence türü programlara her radyo kanalında rastlanır. Hatta denilebilir ki müzik ve eğlence yayınlarının amacı, diğer yayınların izlenmesi için de bir araçtır. Özel radyolarda reklam almak ana amaç olduğu için yayınların izlenmesini sağlamak üzere müzik ve eğlence türü programlara ağırlık verilir.

Haber Programları

Verilmek istenen iletinin bir ya da iki sesle anlatıldığı programlardır. Bir anlamda haber programları düz programlardır. Yani anlatımın ağırlıklı olarak kullanıldığı müzik ve efektlere çok özel durumlarda başvurulmuş programlardır.

Spor Programları

Radyo programları içinde belki de gelişen medyaya karşı önemini korumayı başaran radyo programlarından biri spor programlarıdır. Özellikle yerel radyolar buldukları yerdeki spor olaylarından haberdar olmak isteyen sporseverler için iyi birer haber kaynağıdır.

Radyoda hazırlanan spor programlarını dört gruba ayırırız:

- Temel stüdyo programı,
- Bültenler,
- Olayın canlı aktarımı ve spor karşılaşmalarının canlı yayını,
- Bunlardan her birinin diğeri ile gerçekleştirildiği çeşitli kombinasyonlarla birlikte hazırlanan programlardır.

Reklam Programları

Radyolarda iki türlü reklamla karşılaşırız. Birincisi radyonun kendi istasyonunun ve programlarının reklamı; diğeri de farklı ürün ve hizmetlerin tanıtım reklamıdır. Reklamda amaç ürünün satışını artırmak, kazanç sağlamaktır. Bilindiği gibi radyo görsel bir medya değildir. Radyoda dinleyicinin hayal gücüne seslenen reklamlar etkili olur. Radyo reklamları insanların kafasında imaj oluşturmadığı sürece başarılı olamaz.

TELEVİZYON HABERCİLİĞİ

Radyo gibi hızlı bir kitle iletişim aracı olan televizyon hem kulağa hem de göze hitap eder. Haber verme işlevi bağlamından yaklaşıldığında televizyon, kısa sürede en fazla etkiye sahip kitle iletişim aracı olarak tanımlanır.

Haber Dili ve Yapısal Özellikleri

Haberin Dili:

Haber, öncelikle karşımızdakilere bir şey anlatma faaliyetidir. Haber; kültürü, eğitim düzeyi ve sosyal durumu farklı olan bireylere yönelik hazırlanır.

Bir muhabir, özellikle radyo ve televizyon muhabiri, Türkçeyi, dil bilgisi kurallarını, kesinlikle çok iyi bilmelidir. Dilini iyi bilmeyen, dil bilgisi kurallarını iyi kullanmayan bir muhabir iyi bir haber yazamayacağı gibi; yanlış bir yerde kullanacağı bir virgülle spikerin yanlış okumasına, dolayısıyla haberin yanlış anlaşılmasına yol açabilir. Türkçeyi en iyi kullanması gereken kişilerin başında radyo ve televizyon habercileri gelir.

Radyo televizyon haberciliğinde geniş zaman kullanılmaktadır. Anında yapılan yayınlarda şimdiki zaman, geçmiş zamanla ilgili haberler ve haberlerdeki hatırlatmalar için de “miş’li geçmiş zaman” kullanılmaktadır. Haber bültenlerinde gelecek zaman çok az kullanılmaktadır.

Haber dilinde kısa cümlelerin tercih edilmesi de anlaşılabilirliği ve sadeliği pekiştirir. Ayrıca yayında haberi genelde spiker okuduğundan, onun haberi rahatlıkla okuması ve nefesini ayarlayabilmesi için gerekmedikçe uzun cümlelere yer verilmemelidir.

Haberin Yapısal Özellikleri:

Günümüz yayıncılığındaki gelişmeleri dikkate alırsak, televizyon haberciliğinin yapısal özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

- Televizyon haberleri çoğunlukla olaya dayalı haberlerdir.
- Televizyon haberi izleyiciye çok çabuk ulaşmaktadır.
- Televizyon haberleri özet haberlerdir.
- Televizyon haberi kalıcı değildir.
- Televizyon haber bültenini izleyen kitlenin, kimi haberleri izlememe şansı yoktur.
- Televizyon haber programlarının hedef kitlesi tüm toplumdur.
- Televizyon haberleri görüntüye dayandığından kimi önemli haberler görüntü bulunamadığından kullanılamamaktadır.

Gazete, Radyo ve Televizyon Haberi Arasındaki Farklar

Gazetelerin okuyucuya ulaşması için saatlere ihtiyaç vardır. Radyo-televizyon haberleri ise çok hızlı bir biçimde hedef kitlelerine ulaşmaktadır. Televizyon bugünün, az öncenin, hatta canlı yayınlarla, o anın haberini izleyiciye aktarır. Bu yüzden gazete, televizyonla güncellik yarışına giremez.

Yazılı basın haberleri ayrıntılı biçimde sunmakta, radyo ve televizyonlar ise özet halinde vermektedir. Televizyon haberleri, gazetelerin birinci sayfalarına benzetilebilir.

Gazete haberleri kalıcıdır, televizyon bu açıdan dezavantajlıdır. Yukarıdaki konuda da değindiğimiz gibi, kaydedilmedikleri sürece radyo-televizyon haberlerini tekrar tekrar dinleme şansınız yoktur. Gazete haberi gerektiğinde tekrar okunabilir, üzerinde düşünülerek,

TELEVİZYON HABER KURGU TEKNİKLERİ

21. ÜNİTE

Kurgu Nedir?

Görüntülerin ve seslerin bir senaryo dâhilinde belli bir amaca uygun olarak peş peşe sıralanmasına “kurgu” veya “montaj” denir. Video kurgu çalışmaları televizyonculuk, sinema

Görüntü kurgusu yapan kişiler TV kuruluşlarında veya yapım şirketlerinde kurgucu, montajcı gibi isimlerle veya kullandığı bilgisayar programının ismiyle (Avid’ci gibi) anılırlar. Montajcılık basit düzeyde kesme ve birleştirme işi için kullanılırken kurguculuk teknik bilgi dışında estetik ve kişisel yetenek gerektirir. İyi bir kurgucuda bulunması gereken bazı özellikler şunlardır:

- Kurgucu iyi bir gözlemci olmalı, geniş bir algılama sezsine sahip bulunmalıdır. Bu özelliğini geliştirmek için izleyicinin özelliklerini öğrenmeye çalışmalı, insan psikolojisini tanımalıdır.
- Teknolojik gelişmeleri yakından takip etmelidir.
- Yapımcı ve yönetmenin dediklerini dikkatle dinleyerek uygulamalı, bir adım sonrasını düşünmeye çalışmalıdır.
- Mümkünse çekim aşamasında da bulunmalı ve aynı sahnenin birkaç çekimi yapıldıysa hangisinin daha iyi olduğunu not almalıdır.
- Teknik ya da kurguyla ilgili sorunlar üzerine yanlış ya da eksik bilgi vermemelidir.

Bir yapımın kurgusunda ön planda olan kişiler yönetmen ve kurgucudur. Yönetmen, görüntülerin çekimini gerçekleştirir ve işin nihai sonucunun ne olması gerektiği konusundaki en yetkili kişidir. Kurgucu teknik ve estetik bilgisiyle yönetmenin kafasında oluşturduğu resmi gerçekleştirir. Ancak tecrübeli bir kurgucu sadece yardımcı olmakla kalmaz, fikirleriyle yönetmene ilham verebilir.

Kurgunun Önemi

Rus sinema kuramcısı Lev Kuleşov, montajın amacını şöyle tarif etmiştir: “Üzerine harfler yazılmış küpleri bir araya getirerek kelime kuran çocukların yaptığı gibi, yönetmen de filmi yapmak için ayrı, birbiriyle ilgisi olmayan, farklı an ve günlerde çekilmiş parçaları bir araya getirerek dağınık pozları en uygun, anlamlı, eksiksiz ve düzenli bir şekilde sıralamalıdır.”

Sinemayla televizyonun toplumsal hayata girmesi arasında yarım asırlık bir zaman farkı vardır. Dolayısıyla görüntü kurgusunun temellerinin sinema ile atıldığını, televizyonunsa sinemadan gelen bu birikimi alarak kendisine uyarladığı söylenebilir.

Sinemanın ilk yıllarında kurgu yalnızca değişik sahnelerin bir araya getirilip birleştirilmesiydi. Çekilen görüntülerdeki fazla kareler kesiliyor, filmler sahne sahne birbirine bağlanıyordu. Zamanla bir filmin kesilip birleştirilmesi için teknikler geliştirildi. Bu tekniklerle hem filmin seyirci tarafından daha kolay anlaşılması, hem de verilme istenen etkinin güçlendirilmesi hedefleniyordu. Yirminci yüzyılın başlarında teknolojik bir buluş olarak parlayan sinemanın bir sanat dalı hâline gelmesi, kurgunun gelişmesi ile mümkün oldu.

Kurgu Yapma Amaçları

Her video kurgu bir amaca hitab eder. Yapılmış olan çekimleri kurgulamanın dört ayrı amacı olabilir. Bunlar;

Düz birleştirme: En basit kurgu türüdür. Bir programa ait değişik parça görüntüler senaryoda bulunan sıraya göre dizilirler. Bu tip bir kurgu çok fazla vakit almaz.

Süreyi ayarlama (trim): Programı oluşturan çekimlerin gerektiğinden daha uzun veya kısa olduğu durumlarda görüntüler kurgulanır ve programın süresine sığacak şekilde ayarla-

FOTOĞRAF TARİHİNE GİRİŞ

PHOTO + GRAPHUS = IŞIK + ÇİZİM

- MÖ 4. yüzyılda ARİSTO mağara deliğinden içeri giren ışığın, karşı duvarda ters görüntüsünü yansıttığını bulur.
- 1490 yılında LEONARDO DA VİNCİ'nin yayınlanan notlarında resimde perspektif için karanlık odadan yararlanma fikrini ortaya attığı bilinmektedir.
- 1500'lerde CAMERA OBSCURA bulunur.
- Bu düzeneğe DANIELO BARBERO'nun 1568 yılında bir diyafram düzeneği ve GIRALAMO CARDANO'nun ince kenarlı bir mercekle ilave etmesiyle, optik ve mekanik açıdan çalışmalar hemen hemen tamamlanmış olur.
- 17.-18. yüzyılda Camera Obscura boyutları taşınabilir hale geldi. Alman bilim adamı JOHANN ZAHN 1776'da özellikle portre resimleri çizilemek için, elde taşınabilecek kadar küçük Camera Obscurayı imal etti. Bu sistemde tüp içine yerleştirilmiş ileri geri hareket edebilen netlik ayarı yapabilen bir mercekle sistem, ayrıca giren ışığın şiddetini denetleyici bir delik ve görüntüyü yansıtan bir ayna bulunuyordu. Delikten geçen görüntüler, kutunun yukarısında bulunan opal cam üzerine yerleştirilmiş yağ kağıdından, yarı saydam yüzeye düşüyordu. Bu sistem tek mercekli refleksi makinelerin işlevine sahipti.

FOTOĞRAF KİMYASI ÜZERİNE ÇALIŞMALAR

- Işığa duyarlı kimyasal maddeler üzerinde ilk çalışmayı CRISTOPH ADLOF BOLDWIN gerçekleştirdi. (1674) Buluşu, Latince ışık taşıyıcısı anlamına gelen "Fosfor"du.
- 17 YY. da ANGELO SALA (İtalyan bilim adamı); "Toz halinde Gümüş Nitrat güneşte bıraktığında kömür gibi kararır."

- 1727 yılında JOHANN HEINRICH SCHULZE (Alman Tıp Profesörü) Baldwin'in deneylerini izledi. Schpophors adlı eriyiği keşfeder. Bu bir kireç nitrat karışıdır. Kağıda, veya rafine edilmiş derilere oyulmuş desenlerle Gümüş Nitrat doldurulmuş şişeleri, güneşe bıraktığında bunların duyarlı yüzey üzerine iz bıraktığı gördü. Bunlar ömürsüz ilk fotoğraflardı.
- 1802 yılında İngiliz THOMAS WEDGWOOD Gümüş Nitrat emdirilmiş beyaz kağıt ve deri parçaları ile deneyler yaptı. Camera Obscura ile çok silik görüntüler alabildi. Foto graflara yöneldi. Ancak görüntüleri saptayamıyordu. Saptama banyosu olmadığından saydam desenler karanlıkta mum ışığı ile görülmekteydi.
- JOSEPH NICEPHORE NIEPCE (1765-1833); HOLIOGRAVURE (HELİO + GRAVÜR = GÜNEŞ + RESİM)

1816'da vernikle saydamlaştırdığı bir kağıtta oluşan görüntüleri, kalay levha üzerine geçirmeyi başarmış ve kullandığı çeşitli kimyasal maddelerle deneylerini sürdürmüştür. Niepce, oğlu ISIDORE ile taş baskı üzerine desenler gerçekleştirmekteydiler. Oğlu kalıpları hazırlar, kendisi de desenleri yapardı. Isidore, askere gince, desen çizimi sorun olur. O yıllarda ışık görünce sertleşen bir tür asfalt kullanılmakta idi (İngiliz asfalt). Taş baskı kalıbını YUDA BİTÜMÜ özü ile kaplar, üzerine desen çizilmiş kağıdı örter güneşte bırakır. Bu işte metalik aynalar kullanılır. Lavanta yağı ile yıkar. Yumuşak kısımlar akar, taş ortaya çıkar. Asit Banyosu ile bu kısımlar çukurlaştırılır. Asfalt tabakası kaldırılınca geriye kalıp kalır. 1824 Klasik resimlerin Helio gravure'lerini yapar aklına Camera Obscura kullanmak gelir. Charon sur Saune'daki evinin odasını Camera Obscura'ya çevirerek, bütün bir gün, sekiz saatlik bir pozlandırma ile, penceresinden görünen avlunun görüntüsünü kaydeder. 1826 bu duvar bugün New York Kodak müzesinde bulunmaktadır. Buluşu tüm Fransa'da duyulur.

TEMEL KAMERA HAREKETLERİ

Kamera, sahneyi yorumlar. Kamerayı kullanma beceriniz, izleyicilerin tepkilerini de etkileyecektir. Kamerayı plansız konumlandırırsanız başarılı sonuçlar elde edemezsiniz.

Hareketin yönü, gücü, hızı, sürekliliği ve zamanı vardır. Çok sayıda hareket; enerji, heyecan, telaş ve şiddet duygusu oluşturur. Hareketin az olduğu veya hiç olmadığı durumlarda, sessizlik, üzüntü, sıkıntı, ciddiyet ya da sahnenin iç anlamına bağlı olarak, güçlü bir duygusal ortamın tüm hareketleri durdurduğu izlenimini yaratabilir.

Çekim aşamasında kullanılacak kamera hareketlerini şunlardır:

Kameranın Gövdesiyle Yaptığı Hareketler

Kameranın gövdesi ile yaptığı çevrinme hareketleri pan (yatay çevrinme) ve tilt (dikey çevrinme) olarak ikiye ayrılır.

Yatay Çevrinme (Pan)

Kamera gövdesinin ayaklık (tripod) üzerinde, elde veya omuzda sağa ya da sola doğru yaptığı çevrinme (dönüş) hareketidir. Sağa doğru yaptığı çevrinmeye sağa çevrinme (sağa pan), sola doğru yaptığı çevrinmeye ise sola çevrinme (sola pan) denir.

Uzun bir objeyi, mesela bir gemiyi çekerken, gemi hakkında daha çok detay verebilmek amacıyla pan yapılır.

Dikey Çevrinme (Tilt)

Kamera gövdesinin ayaklık (tripod) üzerinde, elde veya omuzda yukarı ya da aşağı doğru yaptığı çevrinme (dönüş) hareketidir. Yukarı doğru yaptığı çevrinmeye yukarı çevrinme (yukarı tilt), aşağı doğru yaptığı çevrinmeye ise aşağı çevrinme (aşağı tilt) denir.

Kameranın aşağı-yukarı çevrinme hareketi, nesne ya da oyuncunun dikey ve düşey hareketlerini izleyiciye göstermek amacıyla yapılır. Dikey çevrinme ile üste yerleştirilmiş değişik ilgi noktaları birleştirilerek süreklilik etkisi oluşturulur. Örneğin, yüksek bir binayı çekerken bina hakkında daha fazla detay vermek için tilt (dikey çevrinme) yapılır. Kamera çok yavaş çevrinerek, izleyicinin görüntü değişimini algılaması sağlanır.

Kameranın Merceğiyle Yaptığı Hareketler

Optik Kaydırma (Zoom)

Çekilen konunun sabit bir yerde durması ve kamera gövdesi ile hareket etmeye gerek kalmadan görüntü açısının büyümesi veya küçülmesinin mercekler yardımıyla sağlanmasıdır. Objektif içinde bulunan merceklerin ileri veya geri hareketiyle yapılır. Bu optik kaydırmaya zoom (zum) denir.

İçeride doğru yapılan kaydırmaya "zoom in", dışarı doğru yapılan kaydırmaya ise "zoom out" denir.

Kameranın Yer Değiştirerek Yaptığı Hareketler

Kamera, omuzda veya ayaklık üzerinde yer değiştirmeden hareket ettirilebildiği gibi bir taşıyıcıya monte edilerek de hareket ettirilebilir. Kameranın bu hareketleri, üzerine monte edildiği aracın manevra kapasitesine göre değişebilir. Örneğin sinema filmlerinde crain adı verilen vinçlerle kamera, oldukça yüksek yerlerden üst açılardan çekim yapabilir. Ya da şaryo adı verilen raylı sistemlerle hızla giden bir otomobil, hareket hızında çekilebilir.

GÖRÜNTÜ DÜZENLEMESİ VE İŞLEVLERİ

Görüntü Düzenlemesi (Kompozisyon)

Televizyonda yönetmen görüntü çerçevesi içine alacağı tüm şeyleri belirli bir önem sırasına göre düzenlemek durumundadır. İşte görüntü çerçevesi içinde yer alan şey ve kişilerin, konunun özüne uygun ve göze hoş görünür biçimde düzenlenmesine "kompozisyon" denir.

Pratik düzenleme konusunda üç temel madde den söz edilebilir:

Kompozisyonun planlanması: Kişinin tamamen özgür olarak hareket ettiği durumlar için söz konusudur. Sanatçının yaklaşımı, bembeyaz tuvali, dürüstlük ve uygulanabilirlik kaygısı olmadan herhangi bir yolla çizgiler, renkler ve gölgelerle düzenlenmektedir. Fiziksel sınırlamalar en az düzeyde ve doğaldır.

Kompozisyonun düzenlenmesi: Kamera çekici, anlamlı sonuçlar üretmeden önce nesnelere özel bir biçimde yerleştirilir. Set işçileri, düzenleme kurallarına uygun biçimde gerekli mobilyaları, çiçekleri aksesuarları yerleştirir. Bazen bir tek ön plan objesi bile kameranın uygun bir kompozisyon elde etmesine yardımcı olur. Kompozisyon oluşturmada önemli bir sorun, senaryodaki doğal ortamın yansıtılabilmesi sorunudur. Yapılan düzenlemedeki atmosferin yapay olduğu izlenimini ya da algısını hissettirmeden, ortamın doğal olduğu izlenimini vermek (özellikle dramalarda) akıllıca yapılmış bir düzenlemeyle gerçekleştirilebilir.

Kompozisyon seçme: Kameramanların en sık karşılaştığı kompozisyon türüdür. Kamera, yönetmen tarafından seçilmiş belli bir açıda konumlandırılır. Önceliklenen etkili nesneyi göstermek için karşısında ne varsa görüntüler.

Görüntü düzenlemesinde dikkat edilmesi gereken bazı kurallar vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- Belirli bir hareketin devamında, art arda gelecek çekimlerde, ilgi merkezleri birbirinden çok uzağa yerleştirilmemelidir.
- Dipteki cisimlerin, çekimi alınan kişi ve kamera ile aynı doğru üzerinde olmalarından kaynaklanan ve dipteki bu cisim veya hatların kişinin başı üzerinde duruyormuş veya onu ikiye bölüyormuş izlenimi bıraktığı çekimlerden kaçınılmalıdır.
- İlgi merkezleri çerçevenin içinde dengeli bir biçimde yerleştirilmelidir.
- Grup çekimlerinde (toplu çekim), derinlik elde edebilmek için, kişilerin kamera karşısında düz bir çizgi üzerinde durmalarına engel olmalıdır. Bu gibi çekimlerde kişiler derinlemesine biçimler oluşturarak, örneğin üçgen veya U biçiminde yerleştirilmeye çalışılmalıdır.
- Çok uzak çekimlerde öne bazı cisimler yerleştirilerek, ilgi merkezinin uzakta olmasından doğan, bomboş stüdyo tabanının görüldüğü yavan ve basık çekimlerden kaçınılmalıdır.
- Derinlemesine görüntü düzenlerken alan derinliği dikkate alınmalıdır.

Aydınlatmanın görüntü düzenlemesine yardımcı olması sağlanmalıdır. Üçüncü boyutun (derinlik) sağlanmasında, ışık şiddeti artırılıp diyafram kısılırsa, farklı derinlikteki cisimler aynı belirginlik içinde görünürler.

Görüntüye açıklık kazandırmak için olabildiğince yakın çekimlerle çalışma isteği yaygın bir eğilimdir. Fakat kamera, çekimini yaptığı konuya gereğinden fazla yakınsa ve görünmesi gereken hareket çerçevenin dışında kalıyorsa, bu izleyici için rahatsız edici bir çekim ölçüğüdür.

DATA YAYINLARI

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi 1518 Sok.
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 29 95 - Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.datayayinlari.com | bilgi@datayayinlari.com

ISBN 978-625-7951-95-1

9 786257 951951